

**Uchwała Nr LII.89.2021
Rady Powiatu w Opatowie
z dnia 29 grudnia 2021 r.**

**w sprawie przyjęcia do realizacji Powiatowego Programu Działań na Rzecz Osób
Niepełnosprawnych na terenie powiatu opatowskiego na lata 2021 – 2026**

Na podstawie art. 4 ust. 1 pkt 5 i art. 12 pkt 11 ustawy z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym (Dz. U. z 2020 r. poz. 920 oraz z 2021 r. poz. 1038 i 1834) oraz art. 35a ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz. U. z 2021 r. poz. 573) uchwała się, co następuje:

§ 1

Przyjmuje się Powiatowy Program Działań na Rzecz Osób Niepełnosprawnych na terenie powiatu opatowskiego na lata 2021 – 2026 stanowiący załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2

Wykonanie uchwały powierza się Zarządowi Powiatu w Opatowie.

§ 3

Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodniczący Rady Powiatu
w Opatowie

Wacław Rodek

Załącznik
do Uchwały Nr LII.89.2021
Rady Powiatu w Opatowie
z dnia 29 grudnia 2021 r.

**POWIATOWY PROGRAM DZIAŁAŃ NA RZECZ OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH
NA TERENIE POWIATU OPATOWSKIEGO
NA LATA 2021 – 2026**

POWIAT OPATOWSKI 2021

Spis treści

WSTĘP	3
ROZDZIAŁ I. DEFINICJE I ASPEKTY PRAWNE	4
1. DEFINICJE	4
2. PODSTAWA PRAWNA	6
ROZDZIAŁ II. DIAGNOZA SYTUACJI OSÓB Z NIEPEŁNOSPRAWNOŚCIĄ W POWIECIE OPATOWSKIM.....	8
1. SYTUACJA DEMOGRAFICZNA OSÓB Z NIEPEŁNOSPRAWNOŚCIĄ.....	8
2. EDUKACJA DZIECI I MŁODZIEŻY Z NIEPEŁNOSPRAWNOŚCIĄ	10
3. REHABILITACJA SPOŁECZNA I ZAWODOWA OSÓB Z NIEPEŁNOSPRAWNOŚCIĄ	14
4. REHABILITACJA MEDYCZNA OSÓB Z NIEPEŁNOSPRAWNOŚCIĄ	21
5. ZAPLECZE INSTYTUCJONALNE.....	21
6. OSOBY Z NIEPEŁNOSPRAWNOŚCIĄ NA RYNKU PRACY	23
7. WSPARCIE OSÓB Z NIEPEŁNOSPRAWNOŚCIĄ PRZEZ ORGANIZACJE POZARZĄDOWE	25
ROZDZIAŁ III. ANALIZA SWOT.....	26
ROZDZIAŁ IV. CELE I ZADANIA PROGRAMU.....	28
ROZDZIAŁ V. PODSTAWOWE ZAŁOŻENIA PROGRAMU.....	30
1. ADRESACI PROGRAMU	30
2. MIEJSCE REALIZACJI PROGRAMU	30
3. REALIZATORZY I PARTNERZY PROGRAMU.....	30
4. FINANSOWANIE PROGRAMU.....	30
5. MONITORING I EWALUACJA	31
ROZDZIAŁ VI. PODSUMOWANIE	31

„Wszyscy ludzie rodzą się wolni i równi pod względem swej godności i swych praw.”

Powszechna Deklaracja Praw Człowieka (art. 1).

WSTĘP

Kreowanie lokalnej polityki na rzecz osób z niepełnosprawnością stanowi ważne i obligatoryjne zadanie władz samorządowych. Dotychczasowe kierunki działań Powiatu Opatowskiego na rzecz osób z niepełnosprawnością wskazane były w Programie Działań na Rzecz Osób Niepełnosprawnych w Powiecie Opatowskim na lata 2014-2020, przyjętym Uchwałą Nr XL.8.2014 Rady Powiatu w Opatowie z dnia 19 marca 2014 r.

Podstawą do opracowania Powiatowego Programu Działań na Rzecz Osób Niepełnosprawnych na terenie powiatu opatowskiego na lata 2021-2026 jest ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych.

Zmieniające się uwarunkowania społeczne oraz nowe uregulowania formalno-prawne wpływają na konieczność uaktualnienia kierunków działań na rzecz osób z niepełnosprawnością, szczególnie w obszarach, które dotyczą wyrównywania szans w różnych dziedzinach życia społecznego i zawodowego.

Zadaniem samorządu lokalnego jest stworzenie warunków do aktywnego życia dla wszystkich mieszkańców, niezależnie od stanu psychofizycznego.

Kierunki określone w Programie dotyczą sfery integracji społecznej i zawodowej, a więc obejmują działania mające na celu włączenie osób z niepełnosprawnością do aktywnego uczestnictwa we wszystkich dziedzinach życia społecznego Powiatu Opatowskiego.

Codziennym wyzwaniem dla osób z niepełnosprawnością jest zmaganie się z wszelkiego rodzaju barierami: architektonicznymi, technicznymi, transportowymi i informacyjnymi. Niniejszy dokument ma charakter interdyscyplinarny i obejmuje swym zakresem wszystkie dziedziny aktywności społecznej, w których uczestniczą osoby z niepełnosprawnością, takie jak: edukacja, kultura, turystyka, sport, działalność społeczna, artystyczna i inne.

Pierwszy artykuł Powszechnej Deklaracji Praw Człowieka głosi: „wszyscy ludzie rodzą się wolni i równi pod względem swej godności i swych praw”. Prawa człowieka wynikają z przyrodzonej człowiekowi godności, przysługują każdemu bez względu na, między innymi, rasę, płeć, język, wyznanie, przekonania polityczne, pochodzenie narodowe i społeczne, majątek. Nie można się ich rzec. Prawa człowieka gwarantowane są w Konstytucji RP z 2 kwietnia 1997 r. Zapewnia ona prawo do niedyskryminacji stanowiąc, że nikt nie może być dyskryminowany w życiu politycznym, społecznym lub gospodarczym z jakiegokolwiek przyczyny (art. 32 pkt 2). Ustawa zasadnicza nakłada też na władze publiczne obowiązek zapewnienia szczególnej opieki zdrowotnej osobom niepełnosprawnym (art. 68), a także obowiązek pomocy tym osobom w zabezpieczeniu egzystencji, przysposobieniu do pracy oraz komunikacji społecznej (art. 69).

Powiatowy Program Działań na Rzecz Osób Niepełnosprawnych na terenie powiatu opatowskiego na lata 2021 – 2026 koresponduje z Powiatową Strategią Rozwiązywania Problemów Społecznych na lata 2021 – 2030 oraz Strategią Rozwoju Powiatu Opatowskiego na lata 2021 – 2030-projekt.

ROZDZIAŁ I. DEFINICJE I ASPEKTY PRAWNE

1. DEFINICJE

U podstaw Powiatowego Programu Działań na Rzecz Osób Niepełnosprawnych na terenie powiatu opatowskiego w latach 2021-2026, zwanym dalej „Programem” leży powszechne uznanie takich wartości jak:

- prawo do podejmowania samodzielnych wyborów życiowych,
- prawo do uzyskania niezbędnej pomocy umożliwiającej wyrównanie szans w korzystaniu z przysługujących im praw,
- prawo do niezależnego, samodzielnego i aktywnego życia oraz do korzystania na zasadzie równości z praw i obowiązków, bez względu na rodzaj, przyczynę i stopień niepełnosprawności.

Definicja niepełnosprawności na przestrzeni lat ewoluowała. Przejawiało się to zarówno w terminologii, jak i samym rozumieniu tej definicji. Obecnie powszechnym staje się określenie **osoby z niepełnosprawnością**, która to definicja nie zamyka osoby w jej niepełnosprawności oraz nie definiuje osoby przez jej przyrządek.

Na potrzeby ustawy o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych wyodrębniono następujące pojęcia:

Niepełnosprawność – oznacza to trwałą lub okresową niezdolność do wypełniania ról społecznych z powodu stałego lub długotrwałego naruszenia sprawności organizmu, w szczególności powodującą niezdolność do pracy.

Osoba niepełnosprawna – osoba, której niepełnosprawność została potwierdzona orzeczeniem:

- o zakwalifikowaniu przez organy orzekające do jednego z trzech stopni niepełnosprawności (lekki, umiarkowany, znaczny),
- o całkowitej lub częściowej niezdolności do pracy na podstawie odrębnych przepisów,
- o niepełnosprawności, wydanym przed ukończeniem 16 roku życia.

Rodzaje stopni niepełnosprawności – oznacza to ustalone trzy stopnie niepełnosprawności – znaczny, umiarkowany, lekki, które stosuje się do realizacji celów określonych w ustawie o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych.

Znaczny stopień niepełnosprawności – do znacznego stopnia niepełnosprawności zalicza się osobę z naruszoną sprawnością organizmu, niezdolną do pracy albo zdolną do pracy jedynie w warunkach pracy chronionej i wymagającą, w celu pełnienia ról społecznych, stałej lub długotrwałej opieki i pomocy innych osób w związku z niezdolnością do samodzielnej egzystencji.

Umiarkowany stopień niepełnosprawności – do umiarkowanego stopnia niepełnosprawności zalicza się osobę z naruszoną sprawnością organizmu, niezdolną do pracy albo zdolną do pracy jedynie w warunkach pracy chronionej lub wymagającą czasowej albo częściowej pomocy innych osób w celu pełnienia ról społecznych.

Lekki stopień niepełnosprawności – do lekkiego stopnia niepełnosprawności zalicza się osobę o naruszonej sprawności organizmu, powodującej w sposób istotny obniżenie zdolności do wykonywania pracy, w porównaniu do zdolności, jaką wykazuje osoba o podobnych kwalifikacjach zawodowych z pełną sprawnością psychiczną i fizyczną, lub mająca ograniczenia w pełnieniu ról

społecznych dające się kompensować przy pomocy wyposażenia w przedmioty ortopedyczne, środki pomocnicze lub środki techniczne.

Niezdolność do samodzielnej egzystencji – oznacza to naruszenie sprawności organizmu w stopniu uniemożliwiającym zaspakajanie bez pomocy innych osób podstawowych potrzeb życiowych, za które uważa się przede wszystkim samoobsługę, poruszanie się i komunikację.

Niepełnosprawność u osób do 16 roku życia – osoby, które nie ukończyły 16 roku życia zaliczane są do osób niepełnosprawnych, jeżeli mają naruszoną sprawność fizyczną lub psychiczną o przewidywanym okresie trwania powyżej 12 miesięcy, z powodu wady wrodzonej, długotrwałej choroby lub uszkodzenia organizmu, powodującą konieczność zapewnienia im całkowitej opieki lub pomocy w zaspokajaniu podstawowych potrzeb życiowych w sposób przewyższający wsparcie potrzebne osobie w danym wieku.

Osoba niepełnosprawna bezrobotna lub niepełnosprawna poszukująca pracy – osoba niepełnosprawna bezrobotna lub niepełnosprawna poszukująca pracy w rozumieniu przepisów o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy.

PFRON – Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych. Fundusz jest państwowym funduszem celowym, w rozumieniu przepisów o finansach publicznych, z zastrzeżeniem ust. 2a. Fundusz posiada osobowość prawną. Nadzór nad Funduszem sprawuje minister właściwy do spraw zabezpieczenia społecznego, który na wniosek Prezesa Zarządu Funduszu, po uzyskaniu pozytywnej opinii Pełnomocnika, zatwierdza statut określający organizację, szczegółowe zasady i tryb działania Funduszu, w tym jego organów.

PCPR – Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie.

Rehabilitacja osób niepełnosprawnych – oznacza zespół działań, w szczególności organizacyjnych, leczniczych, psychologicznych, technicznych, szkoleniowych, edukacyjnych i społecznych, zmierzających do osiągnięcia, przy aktywnym uczestnictwie tych osób, możliwie najwyższego poziomu ich funkcjonowania, jakości życia i integracji społecznej. Rehabilitacja lecznicza osób niepełnosprawnych odbywa się na podstawie odrębnych przepisów.

Rehabilitacja zawodowa osób niepełnosprawnych – ma na celu ułatwienie osobie niepełnosprawnej uzyskania i utrzymania odpowiedniego zatrudnienia i awansu zawodowego przez umożliwienie jej korzystania z poradnictwa zawodowego, szkolenia zawodowego i pośrednictwa pracy. Do realizacji ww. celu niezbędne jest:

1) dokonanie oceny zdolności do pracy, w szczególności przez:

a) przeprowadzenie badań lekarskich i psychologicznych umożliwiających określenie sprawności fizycznej, psychicznej i umysłowej do wykonywania zawodu oraz ocenę możliwości zwiększenia tej sprawności,

b) ustalenie kwalifikacji, doświadczeń zawodowych, uzdolnień i zainteresowań;

2) prowadzenie poradnictwa zawodowego uwzględniającego ocenę zdolności do pracy oraz umożliwiającego wybór odpowiedniego zawodu i szkolenia;

3) przygotowanie zawodowe z uwzględnieniem perspektyw zatrudnienia;

4) dobór odpowiedniego miejsca pracy i jego wyposażenie;

5) określenie środków technicznych umożliwiających lub ułatwiających wykonywanie pracy, a w razie potrzeby - przedmiotów ortopedycznych, środków pomocniczych, sprzętu rehabilitacyjnego itp.

Rehabilitacja społeczna osób niepełnosprawnych – ma na celu umożliwianie osobom niepełnosprawnym uczestnictwa w życiu społecznym. Rehabilitacja społeczna realizowana jest przede wszystkim przez:

- 1) wyrabianie zaradności osobistej i pobudzanie aktywności społecznej osoby niepełnosprawnej;
- 2) wyrabianie umiejętności samodzielnego wypełniania ról społecznych;
- 3) likwidację barier, w szczególności architektonicznych, urbanistycznych, transportowych, technicznych, w komunikowaniu się i dostępie do informacji;
- 4) kształtowanie w społeczeństwie właściwych postaw i zachowań sprzyjających integracji z osobami niepełnosprawnymi.

Formy aktywności wspomagającej – jest to proces rehabilitacji zawodowej i społecznej osób niepełnosprawnych, do którego zalicza się uczestnictwo tych osób w:

- 1) warsztatach terapii zajęciowej, zwanych dalej "warsztatami";
- 2) turnusach rehabilitacyjnych, zwanych dalej "turnusami";
- 3) zajęciach klubowych.

Organizacje pozarządowe – oznacza to organizacje pozarządowe oraz podmioty wymienione w art. 3 ust. 3 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz. U. z 2020 r. poz. 1057, z późn. zm.).

2. PODSTAWA PRAWNA

Podstawę prawną do opracowania i realizacji Powiatowego Programu Działań na Rzecz Osób Niepełnosprawnych stanowi art. 35a ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz.U. z 2021 r. poz. 573), art. 4 ust. 5 oraz art. 12 pkt 11 ustawy z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym (Dz.U. z 2020 r. poz. 920 oraz z 2021 r. poz. 1038 i poz. 1834.).

Zapisy regulujące prawa osób z niepełnosprawnością można znaleźć w wielu aktach prawa krajowego, międzynarodowego. W Polsce kwestie prawne osób z niepełnosprawnością reguluje Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej, a także normy prawa administracyjnego, prawa cywilnego, prawa pracy oraz ubezpieczeń społecznych.

Głównymi aktami prawnymi regulującymi prawa osób z niepełnosprawnością w Polsce są:

- Konstytucja RP z 2 kwietnia 1997 r.
- Karta Praw Osób Niepełnosprawnych z 1 sierpnia 1997 r.
- Ustawa z dnia 15 lipca 1987 r. o Rzeczniku Praw Obywatelskich
- Ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych
- Ustawa z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnieniu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami
- Ustawa z dnia 3 grudnia 2010 r. o wdrożeniu niektórych przepisów Unii Europejskiej w zakresie równego traktowania
- Strategia na Rzecz Osób z Niepełnosprawnościami 2021-2030 z 16 lutego 2021 r.
- Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030 z 17 września 2019 r.

Międzynarodowe akty prawne:

- Powszechna Deklaracja Praw Człowieka z 10 grudnia 1948 r.
- Europejska Karta Społeczna z 18 października 1961 r.

- Międzynarodowy Pakt Praw Obywatelskich i Politycznych z 18 czerwca 1977 r.
- Międzynarodowy Pakt Praw Gospodarczych, Społecznych i Kulturalnych z 18 czerwca 1977 r.
- Konwencja ONZ o prawach osób niepełnosprawnych z 13 grudnia 2006 r.
- Europejska Konwencja o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności z 4 listopada 1950 r.

Na szczeblu lokalnym:

- Wojewódzki program wyrównywania szans osób niepełnosprawnych i przeciwdziałania ich wykluczeniu oraz pomocy w realizacji zadań na rzecz zatrudniania osób niepełnosprawnych na lata 2021 – 2026
- Strategia Polityki Społecznej Województwa Świętokrzyskiego na lata 2021 – 2030

W Wojewódzkim programie wyrównywania szans osób niepełnosprawnych i przeciwdziałania ich wykluczeniu oraz pomocy w realizacji zadań na rzecz zatrudniania osób niepełnosprawnych na lata 2021 – 2026 znajdują się priorytetowe kierunki działań: rozwój usług społecznych, wspieranie procesu deinstytucjonalizacji, zapewnienie szeroko rozumianej dostępności przestrzeni publicznej dla osób z niepełnosprawnością; rozwój aktywności społecznej, rozwój ekonomii społecznej, działania na rzecz włączenia społecznego osób z niepełnosprawnością, a także wspieranie rozwoju służb społecznych w zakresie pracy z osobami z niepełnosprawnością.

Obecnie postuluje się rozpatrywanie niepełnosprawności, przede wszystkim w ujęciu społecznym, kładąc nacisk nie na ograniczenia samej osoby, ale niedostosowanie środowiska, które utrudnia lub uniemożliwia osobie pełne funkcjonowanie. W tym podejściu punkt ciężkości przenosi się na zagadnienia dotyczące barier w funkcjonowaniu osób z niepełnosprawnością. W takim duchu utrzymana jest definicja niepełnosprawności zawarta w Konwencji ONZ o prawach osób niepełnosprawnych przyjęta przez Zgromadzenie Ogólne Narodów Zjednoczonych i ratyfikowana przez Polskę. Konwencja przyjmuje model społeczny niepełnosprawności, zaś preambuła stanowi, że niepełnosprawność wynika z interakcji między osobami z dysfunkcjami, a barierami wynikającymi z postaw ludzkich i środowiskowymi, które utrudniają tym osobom pełny i skuteczny udział w życiu społeczeństwa, na zasadzie równości z innymi osobami. Konwencja w art. 1 wyznacza jej cel, określony jako popieranie, ochrona i zapewnienie pełnego i równego korzystania z praw człowieka i podstawowych wolności przez wszystkie osoby niepełnosprawne oraz popieranie poszanowania ich przyrodzonej godności. W dalszej części czytamy, że do osób niepełnosprawnych zaliczane są te osoby, które mają długotrwale naruszoną sprawność fizyczną, psychiczną, intelektualną lub w zakresie zmysłów co może, w oddziaływaniu z różnymi barierami, utrudniać im pełny i skuteczny udział w życiu społecznym, na zasadzie równości z innymi osobami.

Uchwałą Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 1 sierpnia 1997 r. została ustanowiona Karta Praw Osób Niepełnosprawnych, stanowiąca następujące prawa:

- 1) dostępu do dóbr i usług umożliwiających pełne uczestnictwo w życiu społecznym;
- 2) dostępu do leczenia i opieki medycznej, wczesnej diagnostyki, rehabilitacji i edukacji leczniczej, a także do świadczeń zdrowotnych uwzględniających rodzaj i stopień niepełnosprawności, w tym do zaopatrzenia w przedmioty ortopedyczne, środki pomocnicze, sprzęt rehabilitacyjny;
- 3) dostępu do wszechstronnej rehabilitacji mającej na celu adaptację społeczną;

- 4) nauki w szkołach wspólnie ze swymi pełnosprawnymi rówieśnikami, jak również do korzystania ze szkolnictwa specjalnego lub edukacji indywidualnej;
- 5) pomocy psychologicznej, pedagogicznej i innej pomocy specjalistycznej umożliwiającej rozwój, zdobycie lub podniesienie kwalifikacji ogólnych i zawodowych;
- 6) pracy na otwartym rynku pracy zgodnie z kwalifikacjami, wykształceniem i możliwościami oraz korzystania z doradztwa zawodowego i pośrednictwa, a gdy niepełnosprawność i stan zdrowia tego wymaga - prawo do pracy w warunkach dostosowanych do potrzeb niepełnosprawnych;
- 7) zabezpieczenia społecznego uwzględniającego konieczność ponoszenia zwiększonych kosztów wynikających z niepełnosprawności, jak również uwzględnienia tych kosztów w systemie podatkowym;
- 8) życia w środowisku wolnym od barier funkcjonalnych, w tym: dostępu do urzędów, punktów wyborczych i obiektów użyteczności publicznej, swobodnego przemieszczania się i powszechnego korzystania ze środków transportu, dostępu do informacji, możliwości komunikacji międzyludzkiej;
- 9) posiadania samorządnej reprezentacji swego środowiska oraz do konsultowania z nim wszelkich projektów aktów prawnych dotyczących osób niepełnosprawnych;
- 10) pełnego uczestnictwa w życiu publicznym, społecznym, kulturalnym, artystycznym, sportowym oraz rekreacji i turystyce odpowiednio do swych zainteresowań i potrzeb.

Sejm Rzeczypospolitej Polskiej stwierdzając, iż powyższe prawa wynikają z Konstytucji, Powszechnej Deklaracji Praw Człowieka, Konwencji Praw Dziecka, Standardowych Zasad Wyrównywania Szans Osób Niepełnosprawnych, aktów prawa międzynarodowego i wewnętrznego, wzywa Rząd Rzeczypospolitej Polskiej i władze samorządowe do podjęcia działań ukierunkowanych na urzeczywistnienie tych praw.

ROZDZIAŁ II. DIAGNOZA SYTUACJI OSÓB Z NIEPEŁNOSPRAWNOŚCIĄ W POWIECIE OPATOWSKIM

1. SYTUACJA DEMOGRAFICZNA OSÓB Z NIEPEŁNOSPRAWNOŚCIĄ

Według wyników Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań z 2011 r. liczba osób niepełnosprawnych w Polsce wynosiła ogółem niemal 4,7 mln, a dokładnie 4 697,0 tys. osób. Tym samym liczba osób niepełnosprawnych stanowiła 12,2% ludności kraju wobec 14,3% w 2002 r. (blisko 5,5 mln osób niepełnosprawnych w 2002 r.). Udział mężczyzn wśród osób niepełnosprawnych wynosił 46,1%, wobec 53,9% kobiet. Prawne potwierdzenie faktu niepełnosprawności posiadało w 2011 r. przeszło 3,1 mln osób (dokładnie 3 133,5 tys.).

Badanie GUS dotyczyło liczebności zbiorowości osób niepełnosprawnych prawnie i biologicznie¹.

---

¹Osoby niepełnosprawne prawnie to osoby, które posiadają aktualne orzeczenie o niepełnosprawności, wydane przez uprawniony organ. Osoby niepełnosprawne biologicznie to takie, które odczuwają ograniczenie sprawności w wykonywaniu czynności podstawowych dla swojego wieku (zabawa, nauka, praca, samoobsługa).

W województwie świętokrzyskim w 2011 r. wg GUS zamieszkiwało 165 680 osób niepełnosprawnych.

Powiat Opatowski na dzień 31.12.2019 r. liczył 52 089 mieszkańców, z czego 50,2% stanowią kobiety, a 49,8% mężczyźni.

Sytuacja demograficzna Powiatu Opatowskiego wg stanu na 31 grudnia 2019 r.:

- ogółem liczba ludności: 52 089, w tym 25 919 mężczyzn i 26 170 kobiet
- w wieku przedprodukcyjnym (14 lat i mniej) ogółem: 6 962
- w wieku produkcyjnym (15- 59 lat) ogółem: 32 925
- w wieku poprodukcyjnym ogółem: 12 202, w tym 4 224 mężczyzn i 7 978 kobiet
- mieszkających w miastach ogółem: 10 991
- mieszkających na wsi ogółem: 41 098 (źródło: Raport o stanie Powiatu Opatowskiego za 2019 r.).

Na dzień 31 grudnia 2017 r. w rejestrze Powiatowego Urzędu Pracy w Opatowie figurowało 76 bezrobotnych osób niepełnosprawnych (35 kobiet i 41 mężczyzn), co stanowi 2,34 % liczby bezrobotnych ogółem.

Na dzień 31 grudnia 2018 r. w rejestrze Powiatowego Urzędu Pracy w Opatowie figurowało 68 bezrobotnych osób niepełnosprawnych (28 kobiet i 40 mężczyzn), co stanowi 2,17 % liczby bezrobotnych ogółem.

Na dzień 31 grudnia 2019 r. w rejestrze Powiatowego Urzędu Pracy w Opatowie figurowało 49 bezrobotnych osób niepełnosprawnych (19 kobiet i 30 mężczyzn), co stanowi 1,56 % liczby bezrobotnych ogółem.

W Powiatowym Urzędzie Pracy w Opatowie na dzień 31 grudnia 2019 r. zarejestrowanych było 3 143 bezrobotnych, w tym 1 578 to kobiety.

Powiat opatowski to teren typowo rolniczy, a stopa bezrobocia wyniosła 13,6 % (źródło: opatow.praca.gov.pl).

Szacunkowa liczba osób niepełnosprawnych w Powiecie Opatowskim wynosi – 7 661 osób (dane z Narodowego Spisu Powszechnego z 2011 r. przeprowadzonego przez Główny Urząd Statystyczny) tj. ok. 14 % ogółu mieszkańców powiatu:

- liczba osób niepełnosprawnych pozostających bez pracy – 62 osoby, w tym 21 kobiet,
- liczba osób niepełnosprawnych poszukujących pracy niepozostających w zatrudnieniu – 15 osób, w tym 5 kobiet (dane na dzień 31.12.2020 r. z Powiatowego Urzędu Pracy w Opatowie).

Dane statystyczne nt. niepełnosprawności w Powiecie Opatowskim na przestrzeni lat 2017-2019 (osoby po 16 roku życia):

L.p.	Wyszczególnienie	2017	2018	2019
	Liczba orzeczeń o zaliczeniu do osób niepełnosprawnych w stopniu:			
	Lekkim	285	268	275
	Umiarkowanym	750	768	810
	Znacznym	174	345	456
	Po raz pierwszy	382	410	429

Źródło: Powiatowy Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności w Opatowie.

Dane statystyczne nt. niepełnosprawności w Powiecie Opatowskim na przestrzeni lat 2017-2019 (osoby przed 16 rokiem życia):

L.p.	Wyszczególnienie	2017	2018	2019
1.	Wydane orzeczenia o zaliczeniu do osób niepełnosprawnych	192	205	174

Źródło: Powiatowy Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności w Opatowie.

2. EDUKACJA DZIECI I MŁODZIEŻY Z NIEPEŁNOSPRAWNOŚCIĄ

Oświata w Rzeczypospolitej Polskiej stanowi wspólne dobro całego społeczeństwa; kieruje się zasadami zawartymi w Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej, a także wskazaniem zawartymi w Powszechnej Deklaracji Praw Człowieka, Międzynarodowym Pakcie Praw Obywatelskich i Politycznych oraz Konwencji o Prawach Dziecka. Nauczanie i wychowanie - respektując chrześcijański system wartości - za podstawę przyjmuje uniwersalne zasady etyki. Kształcenie i wychowanie służy rozwijaniu u młodzieży poczucia odpowiedzialności, miłości Ojczyzny oraz poszanowania dla polskiego dziedzictwa kulturowego, przy jednoczesnym otwarciu się na wartości kultur Europy i świata. Szkoła winna zapewnić każdemu uczniowi warunki niezbędne do jego rozwoju, przygotować go do wypełniania obowiązków rodzinnych i obywatelskich w oparciu o zasady solidarności, demokracji, tolerancji, sprawiedliwości i wolności.

Wsparcie edukacyjne w Polsce uznawane jest jako obowiązek Państwa zgodnie z Konstytucją RP: „Każdy ma prawo do nauki. Władze publiczne zapewniają obywatelom powszechny i równy dostęp do wykształcenia”. Konwencja ONZ o prawach osób niepełnosprawnych wymienia wprost oczekiwania względem edukacji osób z niepełnosprawnością: „Państwa - Strony zapewnią, że osoby niepełnosprawne będą miały dostęp do powszechnego szkolnictwa wyższego, szkolenia zawodowego, kształcenia dorosłych i kształcenia ustawicznego, bez dyskryminacji i na zasadzie równości z innymi osobami. W tym celu Państwa - Strony zapewnią, że zapewnione będą racjonalne usprawnienia dla osób niepełnosprawnych”.

System oświaty w Polsce zapewnia w szczególności:

- 1) realizację prawa każdego obywatela Rzeczypospolitej Polskiej do kształcenia się oraz prawa dzieci i młodzieży do wychowania i opieki, odpowiednich do wieku i osiągniętego rozwoju;
- 2) wspomaganie przez szkołę wychowawczej roli rodziny;
- 3) wychowanie rozumiane jako wspieranie dziecka w rozwoju ku pełnej dojrzałości w sferze fizycznej, emocjonalnej, intelektualnej, duchowej i społecznej, wzmacniane i uzupełniane przez działania z zakresu profilaktyki problemów dzieci i młodzieży;
- 4) dostosowanie treści, metod i organizacji nauczania do możliwości psychofizycznych uczniów, a także możliwość korzystania z pomocy psychologiczno-pedagogicznej i specjalnych form pracy dydaktycznej;
- 5) możliwość pobierania nauki we wszystkich typach szkół przez dzieci i młodzież niepełnosprawną, niedostosowaną społecznie i zagrożoną niedostosowaniem społecznym, zgodnie z indywidualnymi potrzebami rozwojowymi i edukacyjnymi oraz predyspozycjami;
- 6) opiekę nad uczniami niepełnosprawnymi przez umożliwianie realizowania indywidualizowanego procesu kształcenia, form i programów nauczania oraz zajęć rewalidacyjnych;

7) upowszechnianie dostępu do szkół, których ukończenie umożliwi dalsze kształcenie w szkołach wyższych;

8) kształtowanie u uczniów postaw prospołecznych, w tym poprzez możliwość udziału w działaniach z zakresu wolontariatu, sprzyjających aktywnemu uczestnictwu uczniów w życiu społecznym;

9) opiekę uczniom pozostającym w trudnej sytuacji materialnej i życiowej.

System oświaty w Polsce obejmuje:

1) przedszkola, w tym: specjalne, integracyjne, z oddziałami specjalnymi lub integracyjnymi, a także inne formy wychowania przedszkolnego;

2) szkoły:

a) podstawowe, w tym: specjalne, integracyjne, z oddziałami przedszkolnymi, integracyjnymi, specjalnymi, przysposabiającymi do pracy, dwujęzycznymi, sportowe i mistrzostwa sportowego,

b) ponadpodstawowe, w tym: specjalne, integracyjne, dwujęzyczne, z oddziałami integracyjnymi, specjalnymi, dwujęzycznymi, przygotowania wojskowego, sportowe, mistrzostwa sportowego, rolnicze, leśne, morskie, żeglugi śródlądowej oraz rybołówstwa,

c) artystyczne;

3) placówki oświatowo-wychowawcze, w tym szkolne schroniska młodzieżowe, umożliwiające rozwijanie zainteresowań i uzdolnień oraz korzystanie z różnych form wypoczynku i organizacji czasu wolnego;

4) placówki kształcenia ustawicznego oraz centra kształcenia zawodowego, umożliwiające uzyskanie i uzupełnienie wiedzy, umiejętności i kwalifikacji zawodowych;

5) placówki artystyczne - ogniska artystyczne umożliwiające rozwijanie zainteresowań i uzdolnień artystycznych;

6) poradnie psychologiczno-pedagogiczne, w tym poradnie specjalistyczne udzielające dzieciom, młodzieży, rodzicom i nauczycielom pomocy psychologiczno-pedagogicznej, a także pomocy uczniom w wyborze kierunku kształcenia i zawodu;

7) młodzieżowe ośrodki wychowawcze, młodzieżowe ośrodki socjoterapii, specjalne ośrodki szkolno-wychowawcze oraz specjalne ośrodki wychowawcze dla dzieci i młodzieży wymagających stosowania specjalnej organizacji nauki, metod pracy i wychowania, a także ośrodki rewalidacyjno-wychowawcze umożliwiające dzieciom i młodzieży, o których mowa w art. 36 ust. 17, a także dzieciom i młodzieży z niepełnosprawnościami sprzężonymi, z których jedną z niepełnosprawności jest niepełnosprawność intelektualna, realizację odpowiednio obowiązku, o którym mowa w art. 31 ust. 4, obowiązku szkolnego i obowiązku nauki;

8) placówki zapewniające opiekę i wychowanie uczniom w okresie pobierania nauki poza miejscem stałego zamieszkania;

9) placówki doskonalenia nauczycieli;

10) biblioteki pedagogiczne;

11) kolegia pracowników służb społecznych.

Główną ideą integracyjnego systemu kształcenia jest potrzeba stworzenia dzieciom z niepełnosprawnością warunków do wzrastania i zdobywania wiedzy w naturalnym środowisku, wśród rówieśników oraz kształtowanie pozytywnych więzi psychospołecznych. Termin kształcenie integracyjne wskazuje, że każde dziecko z niepełnosprawnością w wieku szkolnym, bez względu na swoje zdolności, ma możliwość uczenia się w odpowiedniej dla swojego wieku klasie szkoły lub

placówki oświatowej. Ponadto zarówno dziecko, rodzina i nauczyciele mają mieć zapewnione wsparcie psychologiczno-pedagogiczne.

Na terenie powiatu opatowskiego funkcjonują następujące placówki zapewniające edukację i rozwój dzieciom i młodzieży z niepełnosprawnością, w których na przestrzeni trzech ostatnich lat kształciła się młodzież:

L.p.	Nazwa placówki	Liczba uczniów w roku szkolnym 2017/2018	Liczba uczniów w roku szkolnym 2018/2019	Liczba uczniów w roku szkolnym 2019/2020
1.	Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy – Centrum Autyzmu i Całościowych Zaburzeń Rozwojowych w Niemienicach	47	47	53
2.	Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy w Sulejowie	44	44	38
3.	Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy w Dębnie	48	45	44
4.	Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy w Jałowęsach	45	42	40

Źródło: SOSW z terenu powiatu opatowskiego.

Wczesne wspomaganie rozwoju dzieci

Wczesne wspomaganie rozwoju dzieci ma na celu pobudzenie psychoruchowego i społecznego rozwoju dziecka od chwili wykrycia niepełnosprawności do podjęcia nauki w szkole.

Wczesne wspomaganie prowadzone jest przez zespół, do którego zadań należy w szczególności:

1) ustalenie, na podstawie diagnozy poziomu funkcjonowania dziecka zawartej w opinii o potrzebie wczesnego wspomaganie rozwoju dziecka, kierunków i harmonogramu działań podejmowanych w zakresie wczesnego wspomaganie i wsparcia rodziny dziecka, uwzględniających rozwijanie aktywności i uczestnictwa dziecka w życiu społecznym oraz eliminowanie barier i ograniczeń w środowisku utrudniających jego funkcjonowanie;

2) nawiązanie współpracy z:

a) przedszkolem, inną formą wychowania przedszkolnego, oddziałem przedszkolnym w szkole podstawowej, do którego uczęszcza dziecko, lub innymi podmiotami, w których dziecko jest objęte oddziaływaniami terapeutycznymi, w celu zapewnienia spójności wszystkich oddziaływań wspomagających rozwój dziecka,

b) podmiotem leczniczym w celu zdiagnozowania potrzeb dziecka wynikających z jego niepełnosprawności, zapewnienia mu wsparcia medyczo-rehabilitacyjnego i zalecanych wyrobów medycznych oraz porad i konsultacji dotyczących wspomagania rozwoju dziecka,

c) ośrodkiem pomocy społecznej w celu zapewnienia dziecku i jego rodzinie pomocy, stosownie do ich potrzeb;

3) opracowanie i realizowanie z dzieckiem i jego rodziną indywidualnego programu wczesnego wspomagania, zwanego dalej "programem", z uwzględnieniem działań wspomagających rodzinę dziecka w zakresie realizacji programu oraz koordynowania działań osób prowadzących zajęcia z dzieckiem;

4) ocenianie postępów oraz trudności w funkcjonowaniu dziecka, w tym identyfikowanie i eliminowanie barier i ograniczeń w środowisku utrudniających jego aktywność i uczestnictwo w życiu społecznym;

5) analizowanie skuteczności pomocy udzielanej dziecku i jego rodzinie, wprowadzanie zmian w programie, stosownie do potrzeb dziecka i jego rodziny oraz planowanie dalszych działań w zakresie wczesnego wspomagania.

Zespół współpracuje z rodziną dziecka w szczególności przez:

1) udzielanie pomocy w zakresie kształtowania postaw i zachowań pożądaných w kontaktach z dzieckiem: wzmacnianie więzi emocjonalnej pomiędzy rodzicami i dzieckiem, rozpoznawanie zachowań dziecka i utrwalanie właściwych reakcji na te zachowania;

2) udzielanie instruktażu i porad oraz prowadzenie konsultacji w zakresie pracy z dzieckiem;

3) identyfikowanie i eliminowanie barier i ograniczeń w środowisku utrudniających funkcjonowanie dziecka, w tym jego aktywność i uczestnictwo w życiu społecznym oraz pomoc w przystosowaniu warunków w środowisku domowym do potrzeb dziecka oraz w pozyskaniu i wykorzystaniu w pracy z dzieckiem odpowiednich środków dydaktycznych i niezbędnego sprzętu.

Wczesne wspomaganie rozwoju dzieci prowadzone jest w Specjalnym Ośrodku Szkolno-Wychowawczym – Centrum Autyzmu i Całościowych Zaburzeń Rozwojowych w Niemienicach oraz w Specjalnym Ośrodku Szkolno-Wychowawczym w Sulejowie.

Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna

Publiczne poradnie psychologiczno-pedagogiczne, w tym publiczne poradnie specjalistyczne, zwane dalej "poradniami", udzielają dzieciom, od momentu urodzenia, i młodzieży pomocy psychologiczno-pedagogicznej oraz pomocy w wyborze kierunku kształcenia i zawodu, udzielają rodzicom i nauczycielom pomocy psychologiczno-pedagogicznej związanej z wychowywaniem i kształceniem dzieci i młodzieży, a także wspomagają przedszkola, szkoły i placówki w zakresie realizacji zadań dydaktycznych, wychowawczych i opiekuńczych.

Do zadań poradni należy:

1) diagnozowanie dzieci i młodzieży;

2) udzielanie dzieciom i młodzieży oraz rodzicom bezpośredniej pomocy psychologiczno-pedagogicznej;

3) realizowanie zadań profilaktycznych oraz wspierających wychowawczą i edukacyjną funkcję przedszkola, szkoły i placówki, w tym wspieranie nauczycieli w rozwiązywaniu problemów dydaktycznych i wychowawczych;

4) organizowanie i prowadzenie wspomagania przedszkoli, szkół i placówek w zakresie realizacji zadań dydaktycznych, wychowawczych i opiekuńczych.

Pomoc psychologiczno-pedagogiczna udzielana bezpośrednio dzieciom i młodzieży oraz rodzicom polega w szczególności na:

- 1) prowadzeniu terapii dzieci i młodzieży oraz ich rodzin;
- 2) udzielaniu wsparcia dzieciom i młodzieży wymagającym pomocy psychologiczno-pedagogicznej lub pomocy w wyborze kierunku kształcenia i zawodu oraz planowaniu kształcenia i kariery zawodowej;
- 3) udzielaniu pomocy rodzicom w rozpoznawaniu i rozwijaniu indywidualnych potrzeb rozwojowych i edukacyjnych oraz indywidualnych możliwości psychofizycznych dzieci i młodzieży oraz w rozwiązywaniu problemów edukacyjnych i wychowawczych.

Pomoc psychologiczno-pedagogiczna udzielana jest w szczególności w formie:

- 1) indywidualnych lub grupowych zajęć terapeutycznych dla dzieci i młodzieży;
- 2) terapii rodziny;
- 3) grup wsparcia;
- 4) prowadzenia mediacji;
- 5) interwencji kryzysowej;
- 6) warsztatów;
- 7) porad i konsultacji;
- 8) wykładów i prelekcji;
- 9) działalności informacyjno-szkoleniowej.

Na terenie powiatu opatowskiego funkcjonuje Zespół Poradni Psychologiczno-Pedagogicznych w Opatowie i w Ożarowie. Poradnie udzielają pomocy uczniom przedszkoli i szkół, ich rodzicom oraz nauczycielom.

3. REHABILITACJA SPOŁECZNA I ZAWODOWA OSÓB Z NIEPEŁOSPRAWNOŚCIĄ

Celem rehabilitacji społecznej i zawodowej osób z niepełnosprawnością jest zapewnienie możliwie największej samodzielności w funkcjonowaniu, jakości życia oraz integracji społecznej. W praktyce rehabilitację stanowi szeroki wachlarz działań dostosowanych do potrzeb i możliwości osób, niwelujących ich problemy i deficyty zarówno na poziomie fizycznym, jak i psychicznym.

Pojęcie rehabilitacji definiuje ustawa o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz. U. z 2021 r. poz. 573) określająca funkcjonowanie całego systemu rehabilitacji osób z niepełnosprawnością w Polsce.

Zgodnie z ustawą z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz.U. z 2021 r. poz. 573) zadania powiatu z zakresu rehabilitacji społecznej realizuje Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie.

Rehabilitacja społeczna, której głównym celem zgodnie z ww. ustawą jest umożliwianie osobom niepełnosprawnym uczestnictwo w życiu społecznym.

Z kolei **rehabilitacja zawodowa** ma na celu ułatwienie osobie niepełnosprawnej uzyskania i utrzymania odpowiedniego zatrudnienia i awansu zawodowego przez umożliwienie jej korzystania z poradnictwa zawodowego, szkolenia zawodowego i pośrednictwa pracy. Optymalny system wsparcia udzielanego osobom z niepełnosprawnością powinien przenikać poszczególne dziedziny ich życia

w sposób całościowy. Powinien zapewniać bezpieczeństwo poprzez łatwy dostęp do opieki zdrowotnej, instytucji publicznych, edukacji, zatrudnienia, usług, jak również możliwość korzystania z poradnictwa. System wsparcia osób z niepełnosprawnością oparty powinien być na budowie wielosektorowej i wieloszczeblowej obejmującej wszystkie sfery życia osób z niepełnosprawnością zaspokajając potrzeby tej grupy, mobilizując potencjał posiadanych zasobów i zdolności w walce z problemami i przeciwnościami losu. Zapotrzebowanie na wsparcie nie dotyczy wyłącznie osób bezpośrednio dotkniętych niepełnosprawnością. Profesjonalna pomoc winna być komplementarna z działalnością na rzecz otoczenia osób z niepełnosprawnością, gwarantując dostęp do instrumentów spełniających przede wszystkim rolę profilaktyczną oraz kompensacyjną. Rehabilitację zawodową realizują Powiatowe Urzędy Pracy.

Wiele zadań na rzecz osób z niepełnosprawnością wykonuje samorząd powiatowy, które realizowane są ze środków finansowych Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych, jak i zadania mające na celu szeroko rozumianą integrację i inkluzję społeczną, a także edukację osób z niepełnosprawnością. Należą do nich dofinansowania m.in.: uczestnictwa osób niepełnosprawnych i ich opiekunów w turnusach rehabilitacyjnych, organizacji sportu, kultury, rekreacji i turystyki osób niepełnosprawnych, zaopatrzenia w sprzęt rehabilitacyjny, przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze, likwidacji barier architektonicznych, w komunikowaniu się i technicznych dla indywidualnych odbiorców, kosztów tworzenia i działania warsztatów terapii zajęciowej, jednorazowej pomocy na podjęcie działalności gospodarczej, rolniczej lub na podjęcie działalności w formie spółdzielni socjalnej, udzielania dofinansowania do wysokości 50% oprocentowania kredytu bankowego, zaciągniętego przez osoby niepełnosprawne na kontynuowanie działalności gospodarczej lub prowadzenia własnego, lub dzierżawionego gospodarstwa rolnego, zwrot kosztów wyposażenia stanowiska pracy dla osoby niepełnosprawnej, finansowanie kosztów szkolenia i przekwalifikowania zawodowego niepełnosprawnych, zwrot wydatków na instrumenty i usługi rynku pracy na rzecz osób z niepełnosprawnością poszukujących pracy (staże, prace interwencyjne, szkolenia, przygotowania zawodowe w miejscu pracy). Struktura podziału przyznanych środków finansowych PFRON jest suwerenną decyzją Rady Powiatu w Opatowie, która w formie uchwały określa zadania, na które przeznaczane są środki PFRON.

 Do zadań powiatu należy:

1) opracowywanie i realizacja, zgodnych z powiatową strategią dotyczącą rozwiązywania problemów społecznych, powiatowych programów działań na rzecz osób niepełnosprawnych w zakresie:

- a) rehabilitacji społecznej,
- b) rehabilitacji zawodowej i zatrudniania,
- c) przestrzegania praw osób niepełnosprawnych;

2) współpraca z instytucjami administracji rządowej i samorządowej w opracowywaniu i realizacji programów, o których mowa w pkt 1;

3) udostępnianie na potrzeby Pełnomocnika i samorządu województwa oraz przekazywanie właściwemu wojewodzie uchwalonych przez radę powiatu programów, o których mowa w pkt 1 oraz rocznej informacji z ich realizacji;

4) podejmowanie działań zmierzających do ograniczania skutków niepełnosprawności;

5) opracowywanie i przedstawianie planów zadań i informacji z prowadzonej działalności oraz ich udostępnianie na potrzeby samorządu województwa;

6) współpraca z organizacjami pozarządowymi i fundacjami działającymi na rzecz osób niepełnosprawnych w zakresie rehabilitacji społecznej i zawodowej tych osób;

6a) finansowanie z Funduszu wydatków na instrumenty lub usługi rynku pracy określone w ustawie o promocji, w odniesieniu do osób niepełnosprawnych zarejestrowanych jako poszukujące pracy niepozostające w zatrudnieniu;

7) dofinansowanie:

a) uczestnictwa osób niepełnosprawnych i ich opiekunów w turnusach rehabilitacyjnych,

b) sportu, kultury, rekreacji i turystyki osób niepełnosprawnych,

c) zaopatrzenia w sprzęt rehabilitacyjny, przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze przyznawane osobom niepełnosprawnym na podstawie odrębnych przepisów,

d) likwidacji barier architektonicznych, w komunikowaniu się i technicznych, w związku z indywidualnymi potrzebami osób niepełnosprawnych,

e) rehabilitacji dzieci i młodzieży,

f) usług tłumacza języka migowego lub tłumacza-przewodnika,

g) zmiany samodzielnego lokalu mieszkalnego, o którym mowa w przepisach ustawy z dnia 24 czerwca 1994 r. o własności lokali (Dz. U. z 2021 r. poz. 1048), dotychczas zajmowanego przez osobę niepełnosprawną, w sytuacji braku możliwości zastosowania w tym lokalu lub w budynku racjonalnych usprawnień, o których mowa w ustawie z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami, odpowiednich do rodzaju niepełnosprawności lub jeżeli ich zastosowanie byłoby nieracjonalne ekonomicznie;

8) dofinansowanie kosztów tworzenia i działania warsztatów terapii zajęciowej;

9) pośrednictwo pracy i poradnictwo zawodowe dla osób niepełnosprawnych, ich szkolenie oraz przekwalifikowanie;

9a) przyznawanie środków, o których mowa w art. 12a i art. 26g;

9b) realizacja zadań, o których mowa w art. 26, art. 26d i art. 26e;

9c) zlecenie zadań zgodnie z art. 36;

10) kierowanie osób niepełnosprawnych, które wymagają specjalistycznego programu szkolenia oraz rehabilitacji leczniczej i społecznej, do specjalistycznego ośrodka szkoleniowo-rehabilitacyjnego lub innej placówki szkoleniowej;

11) współpraca z organami rentowymi w zakresie wynikającym z odrębnych przepisów;

12) doradztwo organizacyjno-prawne i ekonomiczne w zakresie działalności gospodarczej lub rolniczej podejmowanej przez osoby niepełnosprawne;

13) współpraca z właściwym terenowo inspektorem pracy w zakresie oceny i kontroli miejsc pracy osób niepełnosprawnych.

2. Zadania, o których mowa w ust. 1:

1) w pkt 1 lit. a i c, pkt 6 oraz w pkt 9c w części dotyczącej rehabilitacji społecznej osób niepełnosprawnych, a także w pkt 4, 5, 7 i 8 - są realizowane przez **powiatowe centra pomocy rodzinie**;

2) w pkt 1 lit. b i c, pkt 6 oraz w pkt 9c w części dotyczącej rehabilitacji zawodowej osób niepełnosprawnych, a także w pkt 9-9b oraz 10-13 - są realizowane przez **powiatowe urzędy pracy**.

Rada powiatu w formie uchwały określa zadania, na które przeznaczają środki określone w art. 48 ust. 1 pkt 1.

Minister właściwy do spraw zabezpieczenia społecznego określił, w drodze rozporządzenia, rodzaje zadań, o których mowa w ust. 1, które mogą być finansowane ze środków Funduszu,

uwzględniając w szczególności wymagania, jakie powinny spełniać podmioty ubiegające się o dofinansowanie tych zadań, a także tryb postępowania i zasady ich dofinansowania ze środków Funduszu.

Dofinansowanie kosztów tworzenia i działania warsztatów terapii zajęciowej

Warsztat terapii zajęciowej jest formą kompleksowego wsparcia dla dorosłych osób z niepełnosprawnością. Warsztaty terapii zajęciowej to wyodrębnione organizacyjnie i finansowo placówki stwarzające osobom z niepełnosprawnością, niezdolnym do podjęcia pracy możliwość rehabilitacji społecznej i zawodowej w zakresie pozyskania lub przywracania umiejętności niezbędnych do podjęcia zatrudnienia.

Nadrzędnym celem rehabilitacji i głównym zadaniem warsztatów jest przywracanie osobom z niepełnosprawnością niezależności i poczucia sprawczości. Poprzez zastosowanie różnych technik terapii zajęciowej zmierzających do rozwijania umiejętności wykonywania czynności życia codziennego oraz zaradności osobistej, psychofizycznych sprawności oraz podstawowych i specjalistycznych umiejętności zawodowych, warsztaty umożliwiają uczestnictwo w szkoleniu zawodowym i przygotowują do podjęcia zatrudnienia w zakładach pracy chronionej lub na otwartym rynku pracy.

Na dzień 31.12.2020 r. na terenie powiatu opatowskiego funkcjonowało pięć warsztatów terapii zajęciowej tj.: Warsztat Terapii Zajęciowej Nr 1 i Nr 2 przy Domu Pomocy Społecznej w Zochcinku, Warsztat Terapii Zajęciowej w Bidzinach prowadzony przez Stowarzyszenie Akademia Pomysłu z siedzibą w Bidzinach, Warsztat Terapii Zajęciowej w Czekarzewicach II prowadzony przez Stowarzyszenie Lokalna Grupa Działania Powiatu Opatowskiego z siedzibą w Opatowie oraz Warsztat Terapii Zajęciowej w Sobowie prowadzony przez Dom Pomocy Społecznej w Sobowie, do których uczęszczało łącznie 372 osoby niepełnosprawne ze znacznym i umiarkowanym stopniem niepełnosprawności.

Koszty funkcjonowania WTZ w 90% pokrywane są ze środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych, natomiast pozostałe 10% pochodzą ze środków samorządu powiatowego. Corocznie w swoim planie finansowym Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych ustala roczny koszt utrzymania jednego uczestnika w warsztacie. Nadzór merytoryczny nad działalnością warsztatów sprawuje PCPR.

Dofinansowanie uczestnictwa osób z niepełnosprawnością i ich opiekunów w turnusach rehabilitacyjnych

Turnus rehabilitacyjny oznacza formę aktywnej rehabilitacji, połączonej z elementami wypoczynku. Jego głównym celem jest poprawa psychofizycznej sprawności oraz rozwijanie umiejętności społecznych uczestników między innymi przez nawiązywanie kontaktów społecznych, realizację i rozwijanie zainteresowań, a także przez udział w innych zajęciach przewidzianych programem turnusu, zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 15 listopada 2007 r. w sprawie turnusów rehabilitacyjnych.

W turnusach mogą uczestniczyć osoby niepełnosprawne w wieku: powyżej 16 roku życia, posiadające ważne orzeczenie o stopniu niepełnosprawności lub orzeczenie równoważne wydane

przez organ ZUS oraz dzieci do ukończenia 16 roku życia, które posiadają ważne orzeczenie o niepełnosprawności wydane przez powiatowy zespół do spraw orzekania o niepełnosprawności.

Wysokość dofinansowania ze środków PFRON do uczestnictwa w turnusie rehabilitacyjnym uzależniona jest od posiadanego stopnia niepełnosprawności. Kwoty dofinansowania dla poszczególnych stopni niepełnosprawności oraz opiekunów osób niepełnosprawnych mają swoje uregulowania w przepisach prawnych i wynoszą odpowiednio:

- 30 % przeciętnego wynagrodzenia - dla osób ze znacznym stopniem niepełnosprawności i niepełnosprawnych dzieci do 16 roku życia oraz osoby niepełnosprawnej w wieku 16 - 24 lat uczącej się i niepracującej, bez względu na stopień niepełnosprawności,
- 27 % przeciętnego wynagrodzenia - dla osób z umiarkowanym stopniem niepełnosprawności,
- 25 % przeciętnego wynagrodzenia - dla osób posiadających lekki stopień niepełnosprawności,
- 20 % przeciętnego wynagrodzenia - dla osoby niepełnosprawnej zatrudnionej w zakładzie pracy chronionej, niezależnie od posiadanego stopnia niepełnosprawności i dla opiekuna osoby niepełnosprawnej,
- 40 % przeciętnego wynagrodzenia - dla osoby niepełnosprawnej znajdującej się w trudnej sytuacji życiowej.

Dofinansowanie zaopatrzenia w sprzęt rehabilitacyjny, przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze przyznawane osobom z niepełnosprawnością na podstawie odrębnych przepisów

W ramach zadań z zakresu rehabilitacji społecznej osoby z niepełnosprawnością mogą ubiegać się również o dofinansowanie ze środków PFRON zaopatrzenia w sprzęt rehabilitacyjny, przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze, przyznawane osobom z niepełnosprawnością na podstawie odrębnych przepisów. Podstawa prawna: Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 25 czerwca 2002 r. w sprawie określenia rodzajów zadań powiatu, które mogą być finansowane ze środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych.

Wysokość dofinansowania do zaopatrzenia w sprzęt rehabilitacyjny może wynosić do 60 % wartości tego sprzętu, natomiast wysokość dofinansowania do zaopatrzenia w przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze wynosi:

- do 100% udziału własnego osoby niepełnosprawnej w limicie ceny ustalonym na podstawie odrębnych przepisów, jeżeli taki udział jest wymagany;
- do 150% sumy kwot limitu wyznaczonego przez NFZ oraz wymaganego udziału własnego osoby niepełnosprawnej w zakupie tych przedmiotów i środków, jeżeli suma zakupu jest wyższa, niż ustalony limit.

W ramach zaopatrzenia w przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze osoby z niepełnosprawnością najczęściej ubiegają się o przyznanie dofinansowania m.in.: do zakupu aparatów słuchowych, aparatów ortopedycznych, protez kończyn górnych i dolnych, obuwi ortopedycznego, gorsetów ortopedycznych czy też wózków inwalidzkich.

Dofinansowanie likwidacji barier architektonicznych w komunikowaniu się i technicznych w związku z indywidualnymi potrzebami osób z niepełnosprawnością

Środki Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych przeznaczane są również na dofinansowanie likwidacji różnego typu barier funkcjonalnych, które ograniczają, czasami wręcz uniemożliwiają osobom z niepełnosprawnością funkcjonowanie.

Dofinansowanie likwidacji barier architektonicznych mogą uzyskać osoby niepełnosprawne, które mają trudności w poruszaniu się, natomiast dofinansowanie barier w komunikowaniu się i technicznych osoby niepełnosprawne, o ile jest to uzasadnione potrzebami wynikającymi z rodzaju niepełnosprawności. Podstawa prawna: Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 25 czerwca 2002 r. w sprawie określenia rodzajów zadań powiatu, które mogą być finansowane ze środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych.

Realizacja pilotażowego Programu PFRON „Aktywny Samorząd”

Powiat Opatowski otrzymuje z Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych środki finansowe na realizację pilotażowego Programu „Aktywny Samorząd”. Głównym celem programu jest wyeliminowanie lub zmniejszenie barier ograniczających uczestnictwo osób z niepełnosprawnością w życiu społecznym, zawodowym i w dostępie do edukacji.

Program zakłada następujące obszary realizacji:

- 1) pomoc w zakupie i montażu oprzyrządowania do posiadanego samochodu,
- 2) pomoc w zakupie specjalistycznego sprzętu komputerowego wraz z oprogramowaniem,
- 3) pomoc w zakupie urządzeń lektorskich,
- 4) pomoc w zakupie urządzeń brajlowskich,
- 5) dofinansowanie szkoleń w zakresie obsługi nabytego w ramach programu sprzętu komputerowego i oprogramowania lub urządzeń lektorskich albo brajlowskich,
- 6) pomoc w zakupie wózka o napędzie elektrycznym, skuterów,
- 7) pomoc w utrzymaniu sprawności technicznej posiadanego wózka o napędzie elektrycznym,
- 8) pomoc w uzyskaniu prawa jazdy kategorii B,
- 9) pomoc w utrzymaniu aktywności zawodowej poprzez zapewnienie opieki dla osoby zależnej.

Realizacja zadań na rzecz osób niepełnosprawnych w latach 2017-2019 z wykorzystaniem środków PFRON oraz liczbę osób korzystających z środków PFRON na podstawie danych własnych PCPR w Opatowie przedstawia poniższa tabela:

L.p.	Rodzaj zadania	2017 r. (kwota [zł]/l. os.)	2018 r. (kwota [zł]/l. os.)	2019 r. (kwota [zł]/l. os.)
1.	Dofinansowanie do turnusów rehabilitacyjnych	60 000,00 56	60 000,00 48	80 000,00 62
2.	Dofinansowanie likwidacji barier architektonicznych, w komunikowaniu się i technicznych	125 000,00 49	200 000,00 75	100 000,00 39
3.	Dofinansowanie kosztów działania	3 247 188,00	5 646 588,00	6 851 460,00

	warsztatu terapii zajęciowej	353	385	392
4.	Dofinansowanie sportu, kultury i turystyki dla osób niepełnosprawnych	5 000,00 60	5 000,00 50	5 000,00 60
5.	Dofinansowanie zaopatrzenia w sprzęt rehabilitacyjny, przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze dla osób niepełnosprawnych	155 425,00 188	82 179,00 75	183 605,00 193
6.	Rehabilitacja zawodowa – Powiatowy Urząd Pracy w Opatowie	40 000,00 5	40 000,00 6	30 000,00 5
7.	Aktywny samorząd	43 045,00 moduł I 13 49 636,00 moduł II 45	30 097,00 moduł I 7 55 500,00 moduł II 39	33 948,75 moduł I 9 45 413,00 moduł II 26

Realizacja innych Programów PFRON m.in. Wyrównywania różnic między regionami III

Celem strategicznym Programu jest wyrównywanie szans osób niepełnosprawnych, zamieszkujących regiony słabo rozwinięte gospodarczo i społecznie w dostępie do rehabilitacji zawodowej i społecznej. Dofinansowaniem ze środków przeznaczonych na realizację Programu mogą być objęte, w ramach:

- a. Obszar A - zapewnienie dostępności w wielorodzinnych budynkach mieszkalnych,
- b. Obszar B - likwidacja barier w urzędach i placówkach edukacyjnych lub środowiskowych domach samopomocy w zakresie umożliwienia osobom niepełnosprawnym poruszania się i komunikowania,
- c. Obszar C - tworzenie spółdzielni socjalnych osób prawnych,
- d. Obszar D - likwidacja barier transportowych,
- e. Obszar E - dofinansowanie wymaganego wkładu własnego w projektach dotyczących aktywizacji lub/i integracji osób niepełnosprawnych,
- f. Obszar F - tworzenie warsztatów terapii zajęciowej oraz przeciwdziałanie degradacji infrastruktury istniejących warsztatów terapii zajęciowej,

- g. Obszar G - skierowane do powiatów poza algorytmem dodatkowych środków na finansowanie zadań ustawowych dotyczących rehabilitacji zawodowej osób niepełnosprawnych.

4. REHABILITACJA MEDYCZNA OSÓB Z NIEPEŁNOSPRAWNOŚCIĄ

Osoby z niepełnosprawnością, aby w pełni uczestniczyć w społeczeństwie, wymagają rehabilitacji, która pozwoli im na usprawnienie ich funkcjonowania. Rehabilitacja medyczna rozpoczyna się w czasie rozpoznania choroby i konstrukcji planu leczenia. Ma ona na celu jak najszybsze i skuteczne osiągnięcie wydolności psychofizycznej w zakresie możliwym w aktualnej sytuacji osoby chorej. Rehabilitacja medyczna ściśle związana jest z metodami leczenia, jak również z rehabilitacją społeczną i psychologiczną.

Świadczenia w zakresie rehabilitacji leczniczej realizowane są jako:

- **Rehabilitacja w warunkach stacjonarnych**
- **Rehabilitacja w ośrodkach lub oddziałach dziennych**
- **Rehabilitacja w warunkach ambulatoryjnych**
- **Rehabilitacja w warunkach domowych**

Opiekę zdrowotną w Powiecie Opatowskim tworzy sieć placówek podległych samorządowi powiatowemu, gminnemu i inne niepubliczne jednostki. Działalność leczniczą na terenie powiatu opatowskiego prowadzi Szpital Św. Leona sp. z o. o. w Opatowie, w tym Hospicjum, Zakład Opiekuńczo-Leczniczy, Dzienny Dom Opieki Medycznej.

Świadczenia w zakresie rehabilitacji leczniczej realizowane przez Szpital w Opatowie są jako:

- Fizjoterapia Domowa
- Fizjoterapia Ambulatoryjna
- Lekarska ambulatoryjna opieka rehabilitacyjna
- Poradnia Rehabilitacyjna
- Rehabilitacja Ogólnoustrojowa Dzienna
- Rehabilitacja Kardiologiczna Dzienna

Wg danych z 2019 r. z GUS porady podstawowej opieki zdrowotnej udzielone na 1 mieszkańca w powiecie wynosiły 4,7. Przychodni zarejestrowanych w Powiecie Opatowskim było 25.

5. ZAPLECZE INSTYTUCJONALNE

Jednostki świadczące pomoc i wsparcie osobom z niepełnosprawnością z terenu powiatu opatowskiego.

1. Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Opatowie.
2. Szpital Św. Leona sp. z o. o. w Opatowie.
3. Zespół Poradni Psychologiczno – Pedagogicznych w Opatowie.
4. Starostwo Powiatowe w Opatowie.
5. Powiatowy Urząd Pracy w Opatowie.

6. Specjalny Ośrodek Szkolno – Wychowawczy – Centrum Autyzmu i Całościowych Zaburzeń Rozwojowych w Niemienicach.
7. Specjalny Ośrodek Szkolno – Wychowawczy w Jałowężach.
8. Specjalny Ośrodek Szkolno – Wychowawczy w Dębnie.
9. Specjalny Ośrodek Szkolno – Wychowawczy w Sulejowie.
10. Centrum Obsługi Placówek Opiekuńczo – Wychowawczych w Opatowie.

Na terenie powiatu opatowskiego funkcjonuje 5 domów pomocy społecznej, w tym:

- 1) prowadzony przez Gminę Baćkowice:
  - a) Dom Pomocy Społecznej w Baćkowicach; dla 37 osób przewlekle somatycznie chorych oraz osób w podeszłym wieku;
- 2) prowadzony przez Stowarzyszenie Akademia Pomysłu w Bidzinach:
  - a) Dom Pomocy Społecznej w Bidzinach; dla 12 osób przewlekle psychicznie chorych;
- 3) prowadzony przez Powiat Opatowski:
  - a) Dom Pomocy Społecznej w Sobowie, z Filią w Suchodółce 23, 27-530 Ożarów; dla 136 osób dorosłych niepełnosprawnych intelektualnie oraz osób przewlekle psychicznie chorych,
  - b) Dom Pomocy Społecznej w Zochcinku, z Filią w Opatowie; dla 267 osób przewlekle psychicznie chorych,
  - c) Dom Pomocy Społecznej w Czachowie; dla 53 osób przewlekle psychicznie chorych.

Na terenie powiatu opatowskiego prowadzone przez samorząd powiatowy funkcjonują:

- 1) Dzienny Dom „Senior - WIGOR” w Opatowie;
- 2) Dzienny Dom „Senior+”, Stodoły-Kolonie, Gmina Wojciechowiec;
- 3) Klub „Senior+”, Osiedle Wzgórze, Gmina Ożarów.

Dzienne Domy i Kluby dla seniorów prowadzone są także przez gminy z terenu powiatu

opatowskiego, są to:

- 1) Klub „Senior+” w Ożarowie;
- 2) Klub „Senior+” w Kurowie, Gmina Lipnik;
- 3) Dzienny Dom „Senior+” w Ożarowie;
- 4) Dzienny Dom „Senior+” w Olszownicy, Gmina Baćkowice.

Na terenie powiatu opatowskiego funkcjonuje 5 warsztatów terapii zajęciowej, są to:

- 1) Warsztat Terapii Zajęciowej Nr 1 w Opatowie przy Domu Pomocy Społecznej w Zochcinku, funkcjonujący od 1994 roku, dla 83 uczestników;
- 2) Warsztat Terapii Zajęciowej Nr 2 w Opatowie przy Domu Pomocy Społecznej w Zochcinku, funkcjonujący od 2017 r., dla 80 uczestników;
- 3) Warsztat Terapii Zajęciowej w Sobowie przy Domu Pomocy Społecznej w Sobowie, funkcjonujący od 2017 r., dla 50 uczestników;
- 4) Warsztat Terapii Zajęciowej w Czeczarkewicach Drugich przy Stowarzyszeniu Lokalna Grupa Działania Powiatu Opatowskiego, funkcjonujący od 2016 r., dla 60 uczestników;
- 5) Warsztat Terapii Zajęciowej w Bidzinach z Filią w Stodołach – Koloniach przy Stowarzyszeniu Akademia Pomysłu w Bidzinach, funkcjonujący od 2015 r., dla 99 uczestników.

Na terenie powiatu opatowskiego, funkcjonują następujące ŚDS prowadzone przez jednostki samorządu gminnego:

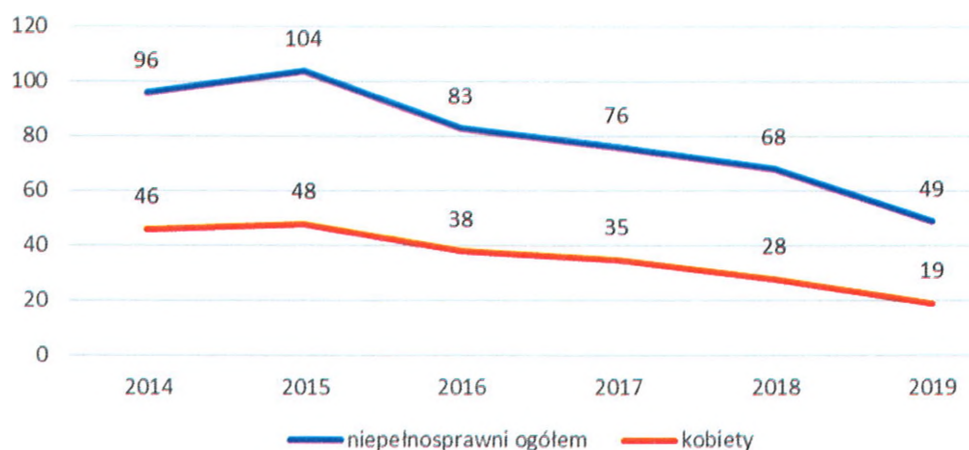
- 1) funkcjonujący od 2005 r. Środowiskowy Dom Samopomocy w Opatowie, ul. H. Sienkiewicza 5, 27-500 Opatów, typu AB;

- 2) funkcjonujący od 2007 r. Środowiskowy Dom Samopomocy w Ożarowie, ul. L. Mazurkiewicza 25, 27-530 Ożarów, typu AB;
- 3) funkcjonujący od 2008 r. Środowiskowy Dom Samopomocy w Tarłowie, ul. Kleparz 1, 27-515 Tarłów, typu AB.

W budynku przy ul. Szpitalnej 4D w Opatowie trwają prace budowlane mające na celu adaptację budynku w celu prowadzenia w nim działalności Powiatowego Środowiskowego Domu Samopomocy typu A,B,C,D w Opatowie dla 60 uczestników, od 01.12.2021 r.

6. OSOBY Z NIEPEŁNOSPRAWNOŚCIĄ NA RYNKU PRACY

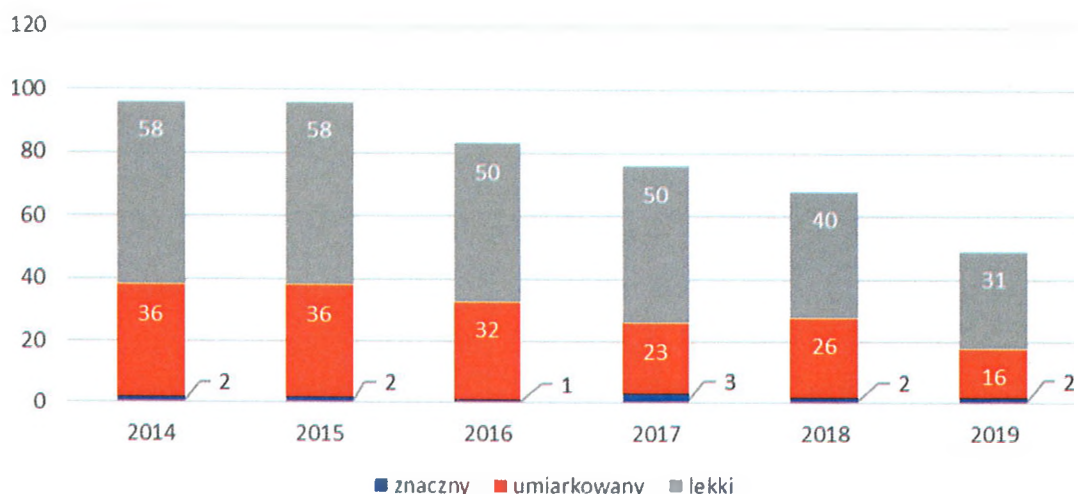
Rys. Bezrobotni niepełnosprawni z podziałem na płeć w latach 2014-2019.

Analizując powyższy wykres, liczba osób bezrobotnych niepełnosprawnych w latach 2014-2019 spada, liczba ta uległa zmniejszeniu o ponad 50%, a udział kobiet w stosunku do mężczyzn stanowi w każdym roku mniejszy odsetek.

Największą grupę osób niepełnosprawnych zarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy, jako bezrobotne stanowią osoby z lekkim stopniem niepełnosprawności, natomiast udział osób ze stopniem niepełnosprawności znacznym w rejestrach osób bezrobotnych jest niewielki.

Szczegółowe dane dotyczące kształtowania się liczby osób bezrobotnych niepełnosprawnych zarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy w Opatowie z podziałem na stopień niepełnosprawności oraz z podziałem na wiek i płeć w poszczególnych latach przedstawiają tabela i wykres poniżej.

Rys. Bezrobotni niepełnosprawni, według stopnia niepełnosprawności w latach 2014-2019.

Tab. 1 Bezrobotni niepełnosprawni według wieku z podziałem na płeć w latach 2014-2019.

		2014	2015	2016	2017	2018	2019
18-24	ogółem	11	11	6	5	8	3
	kobiety	5	5	3	2	3	2
25-44	ogółem	30	30	27	29	27	21
	kobiety	15	15	10	13	11	7
45-54	ogółem	32	32	26	25	16	14
	kobiety	16	16	14	11	7	5
55-59	ogółem	13	13	17	12	13	7
	kobiety	10	10	10	9	7	5
60 i więcej lat	ogółem	10	10	7	5	4	4
	kobiety	0	0	1	0	0	0

Źródło: Powiatowy Urząd Pracy w Opatowie.

Bezrobocie jest jednym z najtrudniejszych problemów społeczno-gospodarczych, ponieważ przyczynia się do powstawania wielu negatywnych zjawisk. Zwłaszcza bezrobocie długoterminowe wywołuje szereg konsekwencji społecznych:

- 1) poczucie wykluczenia ze społeczeństwa, odczuwane zarówno przez bezrobotnego, jak i jego rodzinę;
- 2) utrata dotychczasowej pozycji społecznej;
- 3) utrata kontaktu ze znajomymi;
- 4) niechęć do udziału w życiu społeczności lokalnej, a także politycznym i kulturalnym;
- 5) konflikty w rodzinie, niekiedy prowadzące do rozstań, a nawet rozwodów;
- 6) odkładanie decyzji o małżeństwie i założeniu rodziny przez osoby bezrobotne;

- 7) przekazywanie złych wzorów do naśladowania dzieciom - kontynuowanie przez dzieci pozostawania bez pracy, zanikanie szacunku wobec pracy;
- 8) nadmiar wolnego czasu u osób bezrobotnych i zakłócony rytm dnia;
- 9) zrezygnowanie i niechęć do poszukiwania pracy;
- 10) pogarszanie się stanu zdrowia społeczeństwa;
- 11) patologie społeczne, takie jak: alkoholizm, narkomania, przestępczość;
- 12) obniżanie się kwalifikacji i zanikanie umiejętności, co skutkuje koniecznością przekwalifikowywania się;
- 13) obniżony standard życia, prowadzący niekiedy do biedy i ubóstwa;
- 14) emigracja zarobkowa, która także może negatywnie wpływać na więzi rodzinne i skutkować rozpadem małżeństw.

Zjawisko bezrobocia wymaga ciągłego poszukiwania nowych, efektywnych i skutecznych metod pracy prowadzących do złagodzenia skutków braku zatrudnienia z jednej strony oraz zaktywizowania i wspierania bezrobotnych z drugiej strony. Dotychczasowa praktyka pokazuje, że celowym jest doskonalenie i prowadzenie usług specjalistycznych, adresowanych do poszczególnych, konkretnych grup bezrobotnych. W regionach o niskim poziomie aktywności gospodarczej, skuteczne działanie służb zatrudnienia utrudnione jest przez niedostateczną liczbę nowych miejsc pracy na lokalnym rynku.

Niezbędne są, więc programy wspomagające organizowanie i finansowanie usług i instrumentów rynku pracy.

7. WSPARCIE OSÓB Z NIEPEŁNOSPRAWNOŚCIĄ PRZEZ ORGANIZACJE POZARZĄDOWE

Organizacje pozarządowe należą do podmiotów funkcjonujących na rynku, których działanie nie jest ukierunkowane na zysk, ale na wypełnienie luki w dostarczaniu dóbr i usług w tych sferach, które nie są wykonywane przez sektor publiczny lub są wykonywane w sposób niewystarczający. Współpraca samorządu z organizacjami pozarządowymi znajdującymi się blisko mieszkańców i znające ich rzeczywiste potrzeby, stanowi klucz do prowadzenia efektywnej polityki regionalnej. Działalność organizacji skierowana jest do wszystkich osób z niepełnosprawnością. Oferta pomocowa organizacji pozarządowych jest różnorodna i dotyczy wsparcia środowiskowego, pomocy indywidualnej, organizacji różnorodnych form rehabilitacji społecznej i zawodowej. Organizacje integrują środowisko i stają się jednocześnie rzecznikami interesów osób z niepełnosprawnością i niezwykle istotnym elementem dialogu obywatelskiego. Przede wszystkim jednak pomagają osobom z niepełnosprawnością w odnalezieniu swojego miejsca w środowisku i społeczeństwie.

Współpraca Powiatu Opatowskiego z organizacjami pozarządowymi ma na celu zwiększenie uczestnictwa obywateli w kreowaniu życia publicznego. Celem głównym takiej współpracy jest zaspokajanie potrzeb, podnoszenie poziomu życia, a także wzmocnienie społecznej świadomości oraz odpowiedzialności za siebie i otoczenie, budowanie społeczeństwa obywatelskiego poprzez jego uaktywnienie oraz poprzez wprowadzenie innowacyjnych i skutecznych działań.

ROZDZIAŁ III. ANALIZA SWOT

Analiza SWOT jest postępowaniem badawczym wykorzystywanym do konstrukcji dokumentów strategicznych, spełniającym najważniejsze funkcje diagnostyczne. Pozwala na ocenę całości, ale jednocześnie wskazuje na słabe punkty systemu, które z czasem można przełożyć na konkretne rozwiązania. Zakres analizy jest odnoszony zarówno do czynników wewnętrznych jak szeroko rozumianej rzeczywistości zewnętrznej. Technika analityczna SWOT polega na posegregowaniu posiadanych w danej tematyce na cztery grupy (cztery kategorie czynników strategicznych):

S (Strengths) – mocne strony: wszystko to, co stanowi atut, przewagę, zaletę analizowanego obiektu,

W (Weaknesses) – słabe strony: wszystko to, co stanowi słabość, barierę, wadę analizowanego obiektu,

O (Opportunities) – szanse: wszystko to, co stwarza dla analizowanego obiektu szansę korzystnej zmiany,

T (Threats) – zagrożenia: wszystko to, co stwarza dla analizowanego obiektu niebezpieczeństwo zmiany niekorzystnej.

Mocne strony	Słabe strony
<ol style="list-style-type: none"> 1. Zaangażowanie władz powiatu w problematykę osób z niepełnosprawnością. 2. Coroczne zabezpieczanie przez samorząd powiatowy środków finansowych na realizację inicjatyw i zróżnicowanej oferty programowej na rzecz osób z niepełnosprawnością. 3. Realizacja Programów: Asystent Osobisty Osoby Niepełnosprawnej i Opieka Wytchnieniowa. 4. Aktywność i skuteczność samorządu w pozyskiwaniu zewnętrznych środków finansowych w tym środków UE na rzecz osób z niepełnosprawnością. 5. Organizacje pozarządowe działające aktywnie na rzecz osób z niepełnosprawnością i ich rodzin, oraz Powiatowa Społeczna Rady ds. Osób Niepełnosprawnych. 6. Dobrze przygotowana specjalistyczna kadra, w tym kadra pedagogiczna posiadająca wysokie kwalifikacje do pracy z dziećmi o różnych rodzajach niepełnosprawności, pracownicy socjalni. 7. Dobrze rozwinięta sieć specjalnych ośrodków szkolno-wychowawczych dla dzieci	<ol style="list-style-type: none"> 1. Brak wystarczającej świadomości społecznej i przejawy negatywnych postaw społecznych w zakresie rozwiązywania problemów osób z niepełnosprawnością oraz ich dostępu do korzystania z praw i obowiązków ustanowionych dla ogółu obywateli, bez względu na rodzaj, przyczynę i stopień niepełnosprawności. 2. Trudna sytuacja na rynku pracy. 3. Brak zakładów aktywności zawodowej, będących alternatywną formą aktywizacji zawodowej i społecznej osób z niepełnosprawnością, a zwłaszcza dla uczestników warsztatów terapii zajęciowej. 4. Brak zainteresowania rodziny, sąsiadów oraz najbliższej społeczności sytuacją osób z niepełnosprawnością. 5. Niedostosowanie znaczącej ilości mieszkań do indywidualnych potrzeb osób z niepełnosprawnością. 6. Niewystarczające zabezpieczenie finansowe indywidualnych potrzeb osób z niepełnosprawnością w zakresie rehabilitacji społecznej, zawodowej i medycznej.

<p>i młodzieży.</p> <p>8. Zmiana postaw społecznych sprawnych dzieci, młodzieży i osób dorosłych (rodziców, kadry pedagogicznej) wobec osób z niepełnosprawnością.</p> <p>9. Funkcjonowanie na terenie powiatu warsztatów terapii zajęciowej.</p> <p>10. Funkcjonowanie na terenie powiatu domów pomocy społecznej.</p> <p>11. Rozwój infrastruktury przyjaznej osobom z niepełnosprawnością poprzez likwidację barier architektonicznych, technicznych i komunikacyjnych, tworzenie nowego zaplecza oraz adaptacja i modernizacja obiektów dla potrzeb osób z niepełnosprawnością oraz barier transportowych.</p> <p>12. Systematyczny rozwój infrastruktury technicznej przyjaznej osobom z niepełnosprawnością, m.in. poprzez logistyczne i finansowe wsparcie różnych podmiotów i instytucji oraz organizacji pozarządowych przez samorząd.</p> <p>13. Efektywne gospodarowanie środkami PFRON na rehabilitację zawodową i społeczną osób z niepełnosprawnością.</p>	<p>7. Słabo przystosowane środowisko lokalne dla osób z niepełnosprawnością, bariery architektoniczne i techniczne w obiektach użyteczności publicznej.</p> <p>8. Ograniczenie środowiskowe do mobilności terytorialnej osób z niepełnosprawnością – bariery transportowe i komunikacyjne.</p> <p>9. Brak dostępu lub ograniczony dostęp do informacji obywatelskiej lub poradnictwa.</p>
<p style="text-align: center;">SZANSE</p> <p>1. Pozyskiwanie środków zewnętrznych na realizację przedsięwzięć na rzecz osób z niepełnosprawnością.</p> <p>2. Doświadczona i profesjonalnie przygotowana kadra dająca szansę do tworzenia różnorodnych projektów, umożliwiających rozwój ofert programowych dla osób z niepełnosprawnością i ich rodzin.</p> <p>3. Zaangażowanie środowisk osób z niepełnosprawnością w działalność samopomocową.</p> <p>4. Wzmocnienie administracji samorządowej dla celów projektowania działań na rzecz osób z niepełnosprawnością w ramach pozyskiwanych funduszy z UE.</p> <p>5. Pomoc finansowa w postaci funduszy strukturalnych, unijnych przeznaczonych na</p>	<p style="text-align: center;">ZAGROŻENIA</p> <p>1. Starzenie się społeczeństwa (wskazania demograficzne).</p> <p>2. Niski poziom świadomości społecznej w zakresie rozumienia problemów osób z niepełnosprawnością oraz ich rodzin.</p> <p>3. Niewystarczające środki finansowe.</p> <p>4. Ograniczone środki finansowe PFRON.</p> <p>5. Wzrost liczby osób z niepełnosprawnością psychiczną i zagrożonych niepełnosprawnością psychiczną.</p> <p>6. Bezrobocie, w tym osób z niepełnosprawnością.</p> <p>7. Nieprzystosowanie obiektów służących rehabilitacji.</p> <p>8. Słaba kondycja finansowa jednostek samorządowych, która ogranicza możliwości partycypowania w kosztach realizacji działań</p>

cele zatrudnienia, aktywizację i rehabilitację zawodową i społeczną, w tym utworzenie zakładu aktywności zawodowej.	wynikających z określonych programów.
---	---------------------------------------

ROZDZIAŁ IV. CELE I ZADANIA PROGRAMU

Celem głównym programu jest rozwój i tworzenie warunków do zwiększania uczestnictwa osób z niepełnosprawnością w życiu rodzinnym, społecznym i zawodowym z uwzględnieniem ich indywidualnych potrzeb i możliwości m.in.:

1) Integracja osób z niepełnosprawnością ze środowiskiem:

- podnoszenie świadomości społecznej na temat niepełnosprawności oraz budowanie pozytywnego wizerunku osoby z niepełnosprawnością oraz jej miejsca w społeczeństwie,
- wspieranie grup samopomocowych oraz rozwój wolontariatu na rzecz pomocy osobom z niepełnosprawnością,
- promowanie programów integrujących ze środowiskiem osoby o obniżonym poziomie intelektualnym i z zaburzeniami psychicznymi,
- przedstawianie pozytywnego wizerunku osób z niepełnosprawnością i wkładu, jaki osoby z niepełnosprawnością wnoszą w życie społeczeństwa, jako całość;

2) Zapewnienie zwiększonego dostępu osób z niepełnosprawnością do udziału w życiu publicznym, rehabilitacji, imprezach turystycznych oraz zajęciach rekreacyjno-sportowych:

- systematyczny lobbing na rzecz łamania barier ograniczających pełne uczestnictwo osób z niepełnosprawnościami w życiu publicznym,
- zwiększenie dostępu osób z niepełnosprawnością do rehabilitacji,
- podnoszenie jakości i dostępności usług świadczonych dla osób z niepełnosprawnością,
- wspieranie inicjatyw i programów na rzecz zwiększenia dostępu osób z niepełnosprawnością do udziału w imprezach turystycznych oraz rekreacyjno-sportowych;

3) Zwiększanie osobom z niepełnosprawnością dostępu do samodzielnego, pełnego oraz czynnego uczestnictwa w życiu zawodowym, rozwijanie zróżnicowanych form rehabilitacji zawodowej:

- zapewnienie osobom z niepełnosprawnością możliwości korzystania z poradnictwa zawodowego, szkolenia zawodowego i pośrednictwa pracy dla ułatwienia uzyskania i utrzymania odpowiedniego zatrudnienia,
- inicjowanie i organizowanie dla osób z niepełnosprawnością bezrobotnych lub poszukujących pracy i niepozostających w zatrudnieniu szkoleń umożliwiających zdobycie kwalifikacji zawodowych, podwyższenia kwalifikacji dotychczasowych lub zmianę kwalifikacji w związku z utratą zdolności do pracy w dotychczas wykonywanym zawodzie,
- zwiększanie osobom z niepełnosprawnością dostępu do zatrudnienia lub prowadzenia działalności gospodarczej zgodnie z ich możliwościami i kwalifikacjami,
- utrzymanie możliwie największej liczby istniejących miejsc pracy utworzonych, przystosowanych lub wyposażonych przez pracodawców dla osób z niepełnosprawnością oraz utworzonych przez same osoby z niepełnosprawnością w formie indywidualnej działalności gospodarczej,

- świadczenie pracy socjalnej,
- stymulowanie samodzielności i aktywności osób z niepełnosprawnością w ich naturalnym środowisku społecznym,
- wspomaganie rodzin osób z niepełnosprawnością w pełnieniu funkcji opiekuńczej i zapewnieniu opieki osobom samotnym i nieporadnym życiowo;

4) Wspieranie rozwoju psychofizycznego dzieci i młodzieży z niepełnosprawnością, optymalizacja warunków edukacji:

- wyrównywanie szans edukacyjnych dzieci i młodzieży z niepełnosprawnością,
- stwarzanie optymalnych warunków funkcjonowania społecznego dzieci i młodzieży z niepełnosprawnością, kształtowanie właściwych postaw społecznych wobec osób z niepełnosprawnością,
- likwidacja barier architektonicznych, technicznych i w komunikowaniu się, transportowych, w placówkach edukacyjnych w zakresie umożliwienia osobom z niepełnosprawnością poruszanie i komunikowanie się,
- poprawa warunków umożliwiających prowadzenie procesu edukacji dzieci i młodzieży niepełnosprawnych w placówkach specjalnych na poziomie porównywalnym ze szkolnictwem ogólnodostępnym,
- doskonalenie systemu diagnozy i selekcji w zakresie wczesnej interwencji psychopedagogicznej,
- wdrażanie idei wychowania i kształcenia integracyjnego na wszystkich poziomach zreformowanego systemu oświaty;

5) Ograniczenie dyskryminacji osób z niepełnosprawnością w dostępie do usług świadczonych na rzecz ogółu obywateli:

- zwiększenie dostępu dóbr i usług umożliwiającym osobom z niepełnosprawnością aktywne uczestnictwo w życiu kulturalnym,
- upowszechnianie rekreacji i turystyki wśród osób z niepełnosprawnością, jako formy rehabilitacji zdrowotnej oraz promowanie ogólnodostępnych dyscyplin sportu;

6) Aktywizacja zawodowa osób z niepełnosprawnością:

- wzrost zatrudnienia osób z niepełnosprawnością poprzez rozwój różnych form rehabilitacji zawodowej,
- zwiększenie zdolności i umiejętności osób z niepełnosprawnością do samodzielnego poruszania się na otwartym rynku pracy,
- dofinansowanie szkoleń mających na celu podnoszenie kwalifikacji zawodowych osób niepełnosprawnych,
- uczestnictwo osób z niepełnosprawnością w zajęciach centrum integracji społecznej, klubach integracji społecznej,
- włączenie osób z niepełnosprawnością w zajęcia na rzecz aktywizacji zawodowej realizowanych w warsztatach terapii zajęciowej,
- korzystanie przez osoby z niepełnosprawnością z usług wspierających takich jak np. trener pracy, doradca zawodowy,
- zastosowanie katalogu działań i instrumentów aktywizacyjnych na rzecz osób niepełnosprawnych w celu podnoszenie kluczowych kompetencji o charakterze zawodowym lub zdobywania nowych kompetencji lub umiejętności zawodowych umożliwiających aktywizację zawodową,

- udzielanie osobom z niepełnosprawnością pożyczek na rozpoczęcie działalności gospodarczej lub rolniczej,
- dofinansowanie do oprocentowania kredytu bankowego zaciągniętego na kontynuowanie prowadzonej działalności gospodarczej,
- tworzenie stanowisk pracy, refundacja wynagrodzeń ze środków PFRON oraz inne instrumenty rynku pracy;

7) Likwidacja barier architektonicznych i transportowych oraz realizacja programów tj.: „Aktywny Samorząd”, „Wyrównywania różnic między regionami II” i innych skierowanych na rzecz osób z niepełnosprawnością:

- likwidacji barier architektonicznych, w komunikowaniu się i technicznych w miejscu zamieszkania osób z niepełnosprawnością,
- likwidacji barier architektonicznych, w komunikowaniu się i technicznych w miejscach użyteczności publicznej (np.: urzędy, budynki jednostek opieki zdrowotnej, ośrodki kultury, placówki oświatowe),
- wyrównywanie szans osób z niepełnosprawnością, zamieszkujących regiony słabo rozwinięte gospodarczo i społecznie w dostępie do rehabilitacji zawodowej i społecznej,
- wyeliminowanie lub zmniejszenie barier ograniczających uczestnictwo osób z niepełnosprawnością w życiu społecznym, zawodowym i w dostępie do edukacji;

8) Dofinansowanie zaopatrzenia w sprzęt rehabilitacyjny, przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze przyznawane osobom niepełnosprawnym na podstawie odrębnych przepisów.

ROZDZIAŁ V. PODSTAWOWE ZAŁOŻENIA PROGRAMU

1. ADRESACI PROGRAMU

Adresatami programu są osoby z niepełnosprawnością, ich rodziny, opiekunowie, mieszkańcy Powiatu Opatowskiego, jednostki samorządu terytorialnego, organizacje pozarządowe działające na rzecz osób z niepełnosprawnością.

2. MIEJSCE REALIZACJI PROGRAMU

Powiat Opatowski.

3. REALIZATORZY I PARTNERZY PROGRAMU

Samorząd Powiatu Opatowskiego, jego jednostki organizacyjne, jednostki samorządu gminnego, organizacje pozarządowe, media, pracodawcy i inne podmioty działające na rzecz osób z niepełnosprawnością.

4. FINANSOWANIE PROGRAMU

- Środki budżetu państwa
- Środki budżet powiatu
- Środki Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych

- Środki unijne
- Środki pochodzące z darowizn
- Udział własny beneficjentów
- Inne

5. MONITORING I EWALUACJA

Niezbędnym elementem prawidłowego wdrażania Programu jest jego monitorowanie oraz ocena jego realizacji. W celu osiągnięcia celów strategicznych Programu i weryfikacji czy zakładane zadania są realizowane, prowadzony będzie monitoring Programu.

Powiatowa Społeczna Rada ds. Osób Niepełnosprawnych w Opatowie corocznie do 30 kwietnia następnego roku, przygotowuje ocenę realizacji działań na rzecz osób z niepełnosprawnością w roku poprzednim. W przypadku stwierdzenia ewentualnej konieczności zmiany zapisów Programu – wnioskować będzie o ich modyfikację.

ROZDZIAŁ VI. PODSUMOWANIE

Podstawowym założeniem Programu jest wyrównanie i wzmacnianie szans życiowych osób z niepełnosprawnością i umożliwienie im pełnego rozwoju w każdym obszarze życia rodzinnego, społecznego i zawodowego poprzez tworzenie warunków do samodzielnego i niezależnego funkcjonowania osób z niepełnosprawnością, z uwzględnieniem ich indywidualnych potrzeb i możliwości. Regionalna polityka wyrównywania szans powinna prowadzić zarówno do zmiany postawy samych osób z niepełnosprawnością, jak i otoczenia, w którym żyją. Środowisko osób z niepełnosprawnością jest liczne i zróżnicowane, dlatego procesy wyrównywania szans osób z niepełnosprawnością powinny obejmować wszystkie dziedziny życia. Kompleksowe i interdyscyplinarne działania pozwolą na pełną realizację procesu rehabilitacji społecznej i zawodowej osób z niepełnosprawnością.

Powiatowy Program Działań na Rzecz Osób Niepełnosprawnych na terenie powiatu opatowskiego na lata 2021 – 2026 wytycza kierunki lokalnej polityki na rzecz osób z niepełnosprawnością oraz schematycznie określa pola interdyscyplinarnych działań różnych podmiotów zajmujących się pomocą osobom z niepełnosprawnością i ich rodzinom. Kierunki działań Programu zakładają, że każda osoba z niepełnosprawnością będzie mogła aktywnie korzystać ze swych uprawnień i realizować efektywnie społeczne obowiązki i przywileje. Dążenie do włączenia osób z niepełnosprawnością w główne nurty życia społeczeństwa pozwoli na realną integrację różnych środowisk bez względu na wiek, płeć i rodzaj niepełnosprawności.

Niniejszy Program uzyskał akceptację Powiatowej Społecznej Rady ds. Osób Niepełnosprawnych w Opatowie.

Opracowany Program otwiera instytucjom publicznym i niepublicznym możliwości m.in. ubiegania się o środki zewnętrzne.